

GESCHIEDENIS VAN EEN BLONDEN HAARLOK

DOOR

Dr. H. HARTOGH HEYS VAN ZOUTEVEEN.

Wanneer twee rassen zich met elkander vermengen, gelijken de daaruit ontstane bastaarden meestal zoowel op den vader als op de moeder (men zegt dan, dat de gelijkenis *bilateraal* is); enkele malen gelijken de rasbastaarden slechts op een der ouders (men spreekt dan van *unilaterale* gelijkenis).

Verdeelt de bilaterale gelijkenis zich in twee gelijke deelen, dan noemt men haar *gemiddeld*. Helt zij meer, hetzij naar den kant van den vader, hetzij naar dien van de moeder over, dan heet zij *gemengd*.

Bij bilaterale gelijkenis (hetzij gemiddelde of gemengde) versmelten in de rasbastaarden meestal de kenmerken van den vader en de moeder en vormen gemiddelde kenmerken. Soms echter plaatsen zij zich onveranderd naast elkander. Zoo worden gewoonlijk uit de vermenging van een blanken en een negerin bruine mulatten geboren, soms echter ook bont gevlekte kinderen, wier huid gedeeltelijk blank, gedeeltelijk zwart is.

Als een ras slechts eenmaal met een vreemd ras gekruist is, blijft de daardoor ontstane afwijking soms hardnekkig bij de afstammelingen der bastaarden, ook al worden zij voortdurend met het stamras gekruist, bestaan. Een door DARWIN aangehaald fokker, TOLLET, had eens zijne hoenders met hoenders van Maleisch ras gekruist. Ofschoon hij veertig jaren achtereen pogingen in het werk stelde om de gevol-

gen van die kruising door voortdurende vermenging der bastaarden met het stamras uit te wisschen, mocht hij hierin niet slagen.

Talrijk zijn eindelijk bij dieren de voorbeelden, dat eene afwijking, door kruising of op andere wijze ontstaan, in hare overerving beperkt blijft tot die sekse bij welke zij het eerst is opgetreden.

Deze inleidende opmerkingen meende ik te moeten doen voorafgaan, eer ik overging tot de bespreking van een hoogt merkwaardig geval van kruising tusschen rassen, waarbij de bastaarden gemengd bilaterale gelijkenis vertoonden met nevens elkander plaatsing van kenmerken, terwijl de zoo ontstane afwijking, niettegenstaande voortdurende vermenging uitsluitend met één der stamrassen, zich gedurende minstens zestien generaties onveranderd blijft voortplanten en wel uitsluitend bij die sekse, waarbij zij zich het eerst vertoond heeft, namelijk de vrouwelijke.

Ik ontleen de volgende geschiedenis aan het Fransche tijdschrift "*Le Tour du Monde*". In de aflevering van 11 October 1873 van dat tijdschrift komt voor een "*Voyage aux îles Sandwich*" door M. C. DE VARIGNY, een Franschman, die daar vele jaren leefde en o. a. minister van koning KAMEHAMEHA V was. Deze verhaalt (ibid. blz. 236), dat hij bij den heer WEBSTER, een op het eiland Oahu gevestigd Amerikaan, eene inlandsche vrouw ontmoette, die te midden van hare lange zwarte haren een groote lok blond haar droeg, wat hij bij andere inlandsche vrouwen reeds meer, schoon minder duidelijk, meende opgemerkt te hebben. Hij vroeg haar, of dit haar valsch of kunstmatig gekleurd was. Zij ontkende dit en maakte haar haar los, waarop hij zich overtuigde, dat het werkelijk haar eigen haar was. Zij verhaalde hem daarop de volgende geschiedenis:

"Onder de regeering van KEALIKOLUA, zoon van UMI, en dertien generaties voor de aankomst van kapitein COOK in den archipel van Havaï, (hetgeen volgens de berekening van den heer DE VARIGNY ongeveer op het jaar 1600 onzer tijdrekening wijst) kwam een vreemd schip, dat de Kanaken (de inboorlingen der Sandwich-eilanden) onder den naam Konaliloha aanduiden, in het gezicht van Pale op het eiland Havaï. De stroom wierp het op de klippen en het verging. Slechts twee personen ontsnapten aan den dood, de kapitein en eene blanke

¹ Rekent men van COOK tot onzen tijd drie generaties, wat zeker niet te veel is, dan zijn dus sedert de regeering van KEALIKOLUA zestien generaties verlopen.

vrouw, die volgens de overlevering zijne zuster was. Zoodra zij, uitgeput van vermoeidheid, op het strand aangekomen waren, knielden zij en bleven lang in die houding, hetzij uit vrees voor de inboorlingen, hetzij om hun God te danken, dat hij hen behouden had. Men foont nog op het strand van Pale de rots, nabij welke zij knielden, en die den naam "Kulou", d. i. kniebuiging, draagt.

"De inboorlingen ontvingen deze vreemdelingen goed, noodigden ze door teekens uit om in een hunner hutten te komen, en plaatsten voor hen bananen, vruchten van den broodboom, visch en ohias (eene soort van vruchten). Zij aten er van en gaven door gebaren hun voldoening te kennen. Het opperhoofd van het district beval de inboorlingen voor hen een hut te bouwen. Zij werkten er zelve aan mede en versierden haar uitwendig volgens hun smaak. Eenige door de zee aangespoelde uit het schip afkomstige kisten werden hun met de meeste nauwgezetheid overgegeven, en de jonge vrouw haalde er destijds bij ons nog niet bekende stoffen uit. Zij bood daarvan aan de inlandsche vrouwen aan en maakte er zich kleederen van. De weken gingen voorbij, en de beide vreemdelingen leerden allengs onze taal spreken. De vreemdelinge had een fraai punt voor hunne woning uitgezocht; zij omringde die met bloemen en hield haar zoo net, dat het opperhoofd er gaarne na de vermoeienissen van de vischvangst kwam uitrusten. Hij zag de vreemdelinge veel aan, die haren had, welke van de onzen verschilden; zij hadden de kleur van het zand van het zeestrand; haar huid was blank en hare oogen blauw als de hemel. Zoo zegt ten minste een door het opperhoofd vervaardigd lied, dat van geslacht tot geslacht overgeleverd is. Het is onnoodig te zeggen", voegde zij er lachende bij, "dat het opperhoofd op de vreemdelinge verliefd werd. Beminde zij hem ook? Ik weet het niet, maar eindelijk stemde zij er in toe zijne vrouw te worden, en maakte hem zeer gelukkig door hem twee dochters te schenken, zijne woning in orde te houden, en zich bij het volk geliefd te maken. Hij beminde haar zeer, maar zij was dikwijls treurig en bracht soms uren lang door met in zee te turen. Zij vermagerde, at weinig en stierf na eenige jaren. Het opperhoofd beweende haar oprecht en begroef haar met veel plechtigheid, maar zij had hem doen beloven daarbij geen offeranden te doen, en hij hield woord. Het was de eenige vrouw van een opperhoofd bij wier begrafenis geen slachtoffers gedood werden. Van hare beide dochters stierf de eene op tienjarigen leeftijd, de andere bleef leven. Deze had zwarte haren even-

als wij, maar evenals ik een lange blonde haarlok. Zij huwde met een jong opperhoofd, en van hare kinderen hadden alleen de meisjes de haren van de moeder. Ik ben een afstammeling van de vreemdelinge."

De heer DE VARIGNY verhaalt verder, dat een inlandsch schrijver aan deze geschiedenis de stof ontleend heeft van een roman, getiteld *Kiana* (zoo noemden de Kanaken de jonge blanke vrouw), in welken roman, schoon daarin veel verdichts voorkomt, de ontluikende hartstocht van het jonge opperhoofd, de aarzelingen van *Kiana*, haar treurigheid, haar heimwee naar het afwezige vaderland, haar dood zeer treffend geschetst worden. *Kiana* zou volgens DE VARIGNY blijkbaar een vertaling van de Engelsche naam *Jane* zijn, en volgens hem doet alles vermoeden, dat het schip, de kapitein en zijne zuster Engelsch waren, en ook de blonde lok zou daarop wijzen. De Engelsche uitspraak van de *a* in *Jane* als *e* schijnt mij hier tegen te pleiten. De inboorlingen zouden haar dan eer *Kiëna* genoemd hebben, dunkt mij. Het kan mijns inziens evengoed een Nederlandsch schip en eene Nederlandsche vrouw geweest zijn. Blond is ook ons volk voor een groot deel; twee en een halve eeuw geleden werd de Nederlandsche vlag veelvuldiger op den grooten Oceaan gezien dan de Engelsche, en het woord *Kiana* gelijkt minstens evenveel op de Nederlandsche vrouwen naam *Janke* als op de Engelsche *Jane*. Treffend is in het verhaal de wijze, waarop de "wilde" inboorlingen de schipbreukelingen ontvingen in een tijd, dat op vele kusten van het "beschaafde" Europa strandroof en plundering van schipbreukelingen aan de orde van den dag waren!
